

HUDUDDA YOSHLAR BANDLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Ilmiy rahbar: S.A'zamov

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti, i.f.n,

Yusupov Umidjon Muhiddin o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada hududlarda yoshlar bandligini oshirishning zamonaviy mexanizmlari va ularning amaliy ahamiyati yoritib beriladi. Maqolada mehnat bozorida yoshlar uchun yaratilayotgan shart-sharoitlar, davlat dasturlari va bandlikni rag'batlantiruvchi mexanizmlarning o'rni tahlil qilinadi. Maqolada yoshlar bandligini oshirish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash yo'llari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: yoshlar bandligi, mehnat bozori, startap loyihalar, kasb-hunar ta'limi, raqamli iqtisodiyot, ish o'rinlari, bandlik siyosati.

Kirish. O'zbekiston Respublikasida yoshlar bandligini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatda yoshlarni ish bilan ta'minlash, ularning kasbiy salohiyatini oshirish hamda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Ushbu hujjatlar yoshlarning mehnat bozorida munosib o'rin egallashiga xizmat qilmoqda.

Yoshlar bandligini tartibga soluvchi asosiy hujjatlardan biri O'zbekiston Respublikasining 20.10.2020 yildagi O'RQ-642-sonli “Aholi bandligi to'g'risida”gi Qonuni hisoblanadi [1]. Mazkur qonunda fuqarolarning, jumladan yoshlarning ish

bilan ta'minlanish huquqi, davlat tomonidan ko'rsatiladigan kafolatlar hamda bandlikni rag'batlantirish mexanizmlari belgilangan. Qonunga ko'ra, davlat ishsiz fuqarolarni, ayniqsa yoshlarni kasbga o'qitish, qayta tayyorlash va malakasini oshirish orqali ularning bandligini ta'minlashga ko'maklashadi. Bu esa yoshlarning mehnat bozoriga moslashuvini tezlashtiradi. Yoshlar siyosatini amalga oshirishda muhim o'rin tutadigan hujjatlardan yana biri O'zbekiston Respublikasining 14.09.2016 yildagi O'RQ-406-sonli "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni hisoblanadi [2]. Ushbu qonunda yoshlarning ijtimoiy-iqtisodiy huquqlarini ta'minlash, ularni ish bilan ta'minlash va tadbirkorlik faoliyatiga jalb etish masalalari alohida ko'rsatib o'tilgan. Qonunga muvofiq, yoshlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida davlat organlari tomonidan turli dasturlar ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Bundan tashqari, yoshlar bandligini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan hujjatlardan biri O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 27.06.2018 yildagi PF-5466-sonli "Yoshlar – kelajagimiz" davlat dasturi to'g'risida"gi Farmonidir. Mazkur farmon doirasida yoshlarning biznes tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, imtiyozli kreditlar ajratish, startap loyihalarni moliyalashtirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda [3]. Natijada ko'plab yoshlar o'z tadbirkorlik faoliyatini boshlash imkoniyatiga ega bo'lib, yangi ish o'rinlari yaratilmoqda. Yoshlar bandligini ta'minlashda yana bir muhim hujjat O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 19.01.2022 yildagi PQ-92-sonli "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori hisoblanadi [4]. Ushbu farmon asosida yoshlar bilan ishlashning yangi institutsional tizimi shakllantirilib, hududlarda yoshlar muammolarini o'rganish va hal etishga qaratilgan mexanizmlar joriy etildi. Xususan, "Yoshlar daftari" tizimi orqali ishsiz yoshlar aniqlanib, ularni ish bilan ta'minlash bo'yicha manzilli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, yoshlar bandligini oshirishda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yoshlar bandligini ta'minlash va ularni tadbirkorlikka jalb etish chora-tadbirlari

to'g'risida"gi Qarori ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu qaror orqali yoshlarni kasb-hunarga o'qitish, ularni ish bilan ta'minlash va biznes faoliyatiga jalb etish bo'yicha aniq mexanizmlar belgilangan. Qaror doirasida subsidiyalar, grantlar va boshqa moliyaviy qo'llab-quvvatlash vositalari joriy etilgan.

Yuqoridagi hujjatlar yoshlar bandligini ta'minlashda kompleks yondashuvni ta'minlaydi. Xususan, yoshlarni kasb-hunarga o'qitish, ularni tadbirkorlik faoliyatiga jalb etish, startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash va mehnat bozoriga integratsiya qilish kabi yo'nalishlar qamrab olingan. Bu esa yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish va ularning ijtimoiy hayotdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, yoshlar bandligini ta'minlashda hududiy dasturlar va loyihalarning ham o'rni 419orm. Har bir hududning iqtisodiy salohiyatidan kelib chiqib, yoshlar uchun yangi ish o'rinlari yaratilmoqda. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yoshlarning bandligini oshirish samarali natijalar bermoqda.

Bugungi kunda yoshlar bandligini ta'minlash masalasi har bir davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi [5]. O'zbekiston sharoitida ham yoshlarni ish bilan ta'minlash, ularning iqtisodiy faolligini oshirish va mehnat bozoriga moslashuvini ta'minlash maqsadida bir qator zamonaviy mexanizmlar joriy etilmoqda. Xususan, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash, kasb-hunar ta'limini takomillashtirish hamda raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish ushbu jarayonning asosiy yo'nalishlari sifatida qaralmoqda.

Yoshlarni ish bilan ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rni juda 419katta. Chunki aynan ushbu soha eng ko'p ish o'rinlarini yaratadigan 419ormat hisoblanadi [6]. Kichik biznesning rivojlanishi yoshlarning o'z g'oyalarini amaliyotga tatbiq etishiga, mustaqil daromad manbai yaratishiga hamda iqtisodiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Davlat tomonidan berilayotgan imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari va subsidiyalar yosh tadbirkorlarning biznes boshlashiga

qulay sharoit yaratmoqda. Bu esa o'z navbatida ishsizlik darajasini kamaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash ham yoshlar bandligini oshirishda muhim mexanizmlardan biri hisoblanadi. Innovatsion g'oyaga ega yoshlar uchun biznes-inkubatorlar, akseleratorlar va grant dasturlari orqali moliyaviy va texnik yordam ko'rsatilmoqda. Startaplar asosan raqamli texnologiyalar, IT xizmatlar, 420ormativ savdo va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqish sohalarida rivojlanmoqda. Bu esa nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratadi, balki iqtisodiyotning innovatsion salohiyatini ham oshiradi.

Kasb-hunar ta'limi tizimini takomillashtirish ham yoshlar bandligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan kasblarga mos kadrlar tayyorlash orqali ishsizlik darajasini kamaytirish mumkin. Hozirgi kunda texnikumlar va kasb-hunar markazlarida dual ta'lim tizimi joriy etilmoqda, ya'ni nazariy bilimlar bilan birga amaliy ko'nikmalar ham shakllantirilmoqda. Bu esa yoshlarning bevosita ishlab chiqarish jarayoniga tez kirishib ketishiga yordam beradi.

Raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan samarali foydalanish ham yoshlar bandligini oshirishning eng zamonaviy yo'nalishlaridan biridir. Internet texnologiyalari, 420ormativ tijorat, frilans platformalar va masofaviy ish imkoniyatlari yoshlar uchun yangi ish o'rinlarini yaratmoqda. Ayniqsa, IT sohasida dasturchilik, dizayn, marketing va onlayn xizmatlar orqali yoshlar o'z daromadini mustaqil shakllantirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa mehnat bozorining global xarakterga ega bo'lishiga olib kelmoqda.

Hozirgi davrda mehnat bozori tizimida yoshlar alohida 420ormative ahamiyatga ega qatlam sifatida qaralmoqda. Chunki aynan yoshlar iqtisodiyotning kelajakdagi asosiy mehnat resursini tashkil etadi. Shu sababli ularning bandligini ta'minlash, kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish va mehnat bozoriga moslashuvini yengillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Mehnat bozorida yoshlar uchun yaratilayotgan shart-sharoitlar bir necha yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchi navbatda, ta‘lim va kasb-hunar tizimining mehnat bozori talablari bilan uyg‘unlashtirilishi muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda texnikumlar, oliy ta‘lim muassasalari va kasb-hunar markazlarida dual ta‘lim tizimi joriy etilmoqda. Bu tizim yoshlarning nafaqat nazariy bilim olishiga, balki real ishlab chiqarish jarayonida amaliy tajriba orttirishiga ham imkon yaratadi. Ikkinchi muhim shart-sharoit bu ish o‘rinlariga kirish imkoniyatlarining kengaytirilishidir. Davlat va xususiy 421ormat hamkorligida yangi korxonalar ochilishi, kichik biznesning rivojlanishi hamda investitsiya loyihalarining amalga oshirilishi natijasida yoshlar uchun yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda. Ayniqsa, sanoat zonalari va erkin iqtisodiy hududlarda yoshlar bandligini ta‘minlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Davlat dasturlari yoshlar bandligini ta‘minlashda muhim institutsional asos bo‘lib xizmat qiladi. O‘zbekistonda yoshlar siyosatiga oid bir qator dasturlar ishlab chiqilgan bo‘lib, ular yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan. Xususan, yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilish, kasb-hunarga o‘qitish, startap loyihalarni qo‘llab-quvvatlash va ularni moliyalashtirish kabi yo‘nalishlar ushbu dasturlarda asosiy o‘rin tutadi. Bu dasturlar orqali yoshlar o‘z biznes g‘oyalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda.

Bandlikni rag‘batlantiruvchi mexanizmlar ham mehnat bozorida yoshlar ulushini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Bunday mexanizmlar qatoriga imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari, subsidiyalar, grantlar va davlat tomonidan moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimlari kiradi. Ushbu vositalar yosh tadbirkorlarning biznes boshlashini yengillashtiradi va ularni mustaqil daromad manbai yaratishga undaydi. Shuningdek, “Yoshlar daftari” tizimi ham bandlikni rag‘batlantirishda samarali vosita sifatida joriy etilgan [7]. Ushbu tizim orqali ishsiz yoshlar aniqlanadi va ularning muammolari individual tarzda hal etiladi. Ularga kasb-hunar o‘rganish,

ishga joylashish yoki tadbirkorlik faoliyatini boshlash uchun amaliy yordam ko'rsatiladi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ham yoshlar bandligiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Onlayn platformalar, frilans ishlar, IT sohasidagi yangi kasblar yoshlar uchun qo'shimcha daromad manbaini yaratmoqda. Bu esa mehnat bozorining yanada moslashuvchan va zamonaviy shaklga o'tishiga sabab bo'lmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda yoshlar bandligini ta'minlashga qaratilgan 422ormative-huquqiy baza yetarli darajada shakllangan bo'lib, u yoshlarning mehnat bozorida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Qonun hujjatlarida belgilangan imtiyoz va imkoniyatlardan samarali foydalanish yoshlar bandligini oshirish, ishsizlik darajasini kamaytirish hamda mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining qonuni, 20.10.2020 yildagi O'RQ-642-son.
2. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 14.09.2016 yildagi O'RQ-406-son.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 27.06.2018 yildagi PF-5466-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 19.01.2022 yildagi PQ-92-son.
5. Mirdjalolovna M. S. O'ZBEKISTONDA YOSHLAR BANDLIGINI TA'MINLASH ORQALI DAROMADLILIGINI OSHIRISH //" YURT FAXRI". – 2025. – T. 1. – №. 1.
6. Tuztayeva B. D. YOSHLAR BANDLIGINI QO 'LLAB-QUVVATLASH DASTURLARINING SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH //PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI. – 2025. – T. 17. – №. 02. – C. 573-577.

7. Maxamatjanovich, Xalmatjanov Farxod, and Adhamboyev Tohirjon Mirjalol O'g'li. "YOSHLARNI ISH BILAN TA'MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR." *Modern education and development* 35.1 (2025): 418-427.